

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

03.12.2021

Atzinums Nr. 4-03/10
Par Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas
2021.– 2027. gadam Vides pārskatu

Vides pārskata izstrādātājs:

Vidzemes plānošanas reģions, Reģistrācijas Nr. 90002180246, adrese: Bērzaines iela 5, Cēsis, Cēsu novads, LV-4101, e-pasts: vidzeme@vidzeme.lv.

Plānošanas dokuments:

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam

2021. gada 5. novembrī Vidzemes plānošanas reģions Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniedzis plānošanas dokumenta “*Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam*” (redakcija 2.0) (turpmāk – Programma) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums) vides pārskata projektu (turpmāk – Vides pārskats). Programmu un Vides pārskatu izstrādāja Vidzemes plānošanas reģiona administrācija (turpmāk – Izstrādātāja).

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23.⁵ panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām, un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” (turpmāk – Noteikumi Nr.157) 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

- 1.1. Programma ir reģionāla līmeņa vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka reģiona vidēja termiņa attīstības prioritātes, sasniedzamos mērķus un rīcības, kuras vērstas uz Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015.–2030. gadam noteikto stratēģisko uzstādījumu īstenošanu. Programma izstrādāta, ņemot vērā ES un nacionālos attīstības plānošanas un politikas dokumentus.
- 1.2. Vides pārskats ir izstrādāts, pamatojoties uz Biroja 2020. gada 10. jūlija lēmumu Nr. 4–02/40¹. Stratēģiskā novērtējuma mērķis ir integrēt vides aspektus Programmas plānošanā un lēmumu pieņemšanā, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību.
- 1.3. Lai veicinātu pozitīvas pārmaiņas reģionā, Programmā ir izvirzīti šādi specifiskie mērķi:
 - 1.3.1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas ekosistēmas un resursus.
 - 1.3.2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti.
 - 1.3.3. Veicināt tautsaimniecības attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus.
 - 1.3.4. Veicināt sadarbību un stipras organizācijas.
- 1.4. Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, laika periodam līdz 2027. gadam Vidzemes plānošanas reģions izvirza prioritātes, kas vērstas uz dabas kapitāla, dabas un kultūras mantojuma aizsardzību un apsaimniekošanu, pieejamas izglītības, drošas un veselas sabiedrības, kvalitatīvu un pieejamu pakalpojumu attīstību, mobilitātes un sasniedzamības veicināšanu, spēcīgu kopienu attīstību, dzīves vides un mājokļu pieejamības veicināšanu, inovāciju, zinātnes un attīstības, industrijas pārveides, aprites un bioekonomikas, efektīvas un tīras enerģijas veicināšanu:
 - 1.4.1. **Prioritāte C1. Pieejama izglītība** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Sadarbība izglītības pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā visos izglītības līmeņos, 2) Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstība darba tirgus prasībām un tendencēm un 3) Kvalitatīvas un mūsdienīgas izglītības vides attīstība;
 - 1.4.2. **Prioritāte C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Veselības veicināšanas un aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstība, 2) Sabiedrības drošība un civilā aizsardzība un 3) Iekļaujošas sabiedrības attīstība;
 - 1.4.3. **Prioritāte C3. Kvalitatīvi un pieejami sociālie pakalpojumi** tiks realizēta rīcības virzienā Sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība;
 - 1.4.4. **Prioritāte T1. Dabas kapitāls** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Dabas resursu aizsardzība, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un gudra apsaimniekošana, 2) Iedzīvotāju iesaiste dabas kapitāla apsaimniekošanā un 3) Vides infrastruktūras pārvaldība;
 - 1.4.5. **Prioritāte T2. Dabas un kultūras mantojums** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība un 2) Kultūrvides attīstība;
 - 1.4.6. **Prioritāte T3. Mobilitāte un sasniedzamība** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Videi draudzīga mobilitāte un 2) Sasniedzamība un pieejamība;
 - 1.4.7. **Prioritāte T4. Identitāte un spēcīgas kopienas** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Sadarbības saišu stiprināšana starp teritorijām, sektoriem, kopienām, 2) Piederības sajūtas un identitātes veicināšana un 3) Aktīvas sabiedrības veidošana, kopienu kapacitātes stiprināšana;

¹ Lēmums pieejams: <https://www.vpvb.gov.lv/lv/lemumi> (skatīts 02.12.2021.).

- 1.4.8. **Prioritāte T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Mājokļu kvalitāte un pieejamība 2) Ilgtspējīgas dzīves vides attīstība;
 - 1.4.9. **Prioritāte E1. Inovācijas, zinātne un attīstība** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Inovāciju ekosistēmas attīstība un 2) Industrijas, zinātnes un izglītības sadarbība;
 - 1.4.10. **Prioritāte E2. Industrijas pārveide** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Industrijas pārveide un konkurētspēja un 2) Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi;
 - 1.4.11. **Prioritāte E3. Aprites un bioekonomika** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Aprites ekonomikas attīstība uzņēmējdarbībā 2) Bioekonomikas attīstība 3) Aprites principu ieviešana atkritumu apsaimniekošanā;
 - 1.4.12. **Prioritāte E4. Efektīva un tīra enerģija** tiks realizēta trīs rīcības virzienos: 1) Energoaplānošanas stiprināšana, 2) Energoefektivitāte un 3) Atjaunojamās enerģijas pielietojuma veicināšana;
 - 1.4.13. **Prioritāte P1. Sadarbība un pilsoniskā līdzdalība** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Sadarbība un 2) Pilsoniskā līdzdalība un veiktspēja;
 - 1.4.14. **Prioritāte P2. Klimatneitralitāte un pielāgošanās** tiks realizēta divos rīcības virzienos: 1) Klimatneitralitāte un 2) Pielāgošanās klimata pārmaiņām;
 - 1.4.15. **Prioritāte P3. Digitalizācija** tiks realizēta rīcības virzienā Sadarbība digitalizācijas veicināšanai.
- 1.5. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotākos risinājumus. Birojs konstatē, ka Programmā iekļauto rīcību ietekme uz vidi ir izvērtēta, paredzot trīs attīstības scenārijus jeb rīcības: nulles scenārijs, kas paredz situāciju, kurā nekādas rīcības neseko (pieņemot, ka Programma netiek īstenota), daļējas rīcības rezultāts (pieņemot, ka tiek realizēta daļa no attiecīgi plānotā) un pilnībā realizēta rīcība (darbības atbilst Programmā plānotajam). Vides pārskatā ir sniegts alternatīvu jeb attīstības scenāriju novērtējums² tiem rīcību virzieniem, kuru īstenošanai varētu būt ietekme uz vidi.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts, īpaši teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

- 2.1. Vides pārskatā iekļauta informācija par esošo vides stāvokli, analizējot pieejamo informāciju par esošo vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt:
 - 2.1.1. Pēc 2021. gada administratīvi teritoriālās reformas Vidzemes plānošanas reģionā iekļauti 11 novadi (Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Limbažu, Madonas, Ogres, Saulkrastu, Smiltenes, Valkas, Valmieras un Varakļānu novads). Vidzemes plānošanas reģions robežojas ar Rīgas plānošanas reģionu, Zemgales plānošanas reģionu, Latgales plānošanas reģionu, kā arī ziemeļos – ar Igaunijas Republiku, bet rietumos – ar Rīgas līci.

² Vides pārskatā sniegtās alternatīvas un to novērtējumu skatīt šā atzinuma sadaļā 3. *Plānošanas dokuments un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums.*

- 2.1.2. Vidzemes plānošanas reģions ir teritoriāli lielākais plānošanas reģions Latvijā, aizņemot 19 770,7 km² (30,66 % no valsts teritorijas). 2020. gadā reģionā dzīvoja 278792 jeb 14,6 % Latvijas iedzīvotāju. Starp reģionā esošajiem novadiem pastāv ievērojamas atšķirības kā platības, tā arī iedzīvotāju skaita ziņā.
- 2.1.3. Vidzeme ir mežiem visbagātākais reģions Latvijā, tie aizņem 54,1 % no reģiona teritorijas. No 2007. gada meža zemju īpatsvaram ir novērojama tendence palielināties, lielākoties uz aizaugošo lauksaimniecības platību rēķina. Visvairāk mežu platības ir Valkas (63%), Alūksnes (62,8%) un Saulkrastu (59,7%) novados, bet vismazāk mežu platības atrodas Varakļānu novadā (23,5%), kurā vairāk dominē plaši purvu masīvi.
- 2.1.4. Vidzemes reģionā samazinās lauksaimniecībā izmantoto zemju īpatsvars. 2021. gadā lauksaimnieciski tika apstrādātas 31,4%, bet 2012. gadā – 32,4 % (Latvijā vidēji – 35,4 %). Visvairāk lauksaimniecībā izmantoto zemju ir Varakļānu novadā (47,3 %), bet Saulkrastu novadā tikai 20,9% no novada kopējās platības. Aizaugot plašām lauksaimniecībā vairs neizmantotām platībām, Vidzemē mainās tai raksturīgā ainava. Viens no Programmas mērķiem ir vietējo produktu popularizēšana, kas varētu veicināt neizmantotās zemes izmantot aktīvā lauksaimniecībā, tostarp bioloģiskā lauksaimniecībā.
- 2.1.5. Kā problēma reģionā ir norādīta ar Sosnovska latvāņi invadētas teritorijas, kas reģionā kopumā aizņem 5073 ha (0,25 %). Latvāņi visvairāk platības ha aizņem Madonas un Cēsu novados, savukārt, proporcionāli novada platībai, augstākais rādītājs ir Varakļānu novadā, kurā šādas platības aizņem 0,63 % no novada kopējās platības.
- 2.1.6. Vidzemes reģionā ir daudzveidīgs un bagāts kultūrvēsturiskais mantojums, kas ietver gandrīz divus tūkstošus dažādu objektu – pilis, muižu ansambļi, baznīcas, zemnieku sētas, pilsētu teritorijas. Lielāko kultūras pieminekļu skaitu veido arheoloģijas objekti, kopskaitā 945, vairumā no tiem ir senkapi un kapsētas, bet ir arī pilskalni un citas seno apmetņu vai kulta vietas³. Programmā ir paredzēta tūrisma un atpūtas pakalpojumu sniedzēju zināšanu un prasmju attīstība, lai plašāka dabas teritoriju iesaiste rekreācijā tiktu veikta ar izpratni par pieļaujamo antropogēno slodzi.
- 2.1.7. Vidzemē plaši sastopami ES nozīmes biotopu teritorijas, ievērojamās platībās tās ir ainavu aizsargājamā apvidū “Ziemeļgauja” Valkas un Smiltenes novados, kā arī Limbažu novada ziemeļu daļā (Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts) un Lubāna–Aiviekstes–Pededzes baseinu teritorijā Madonas un Gulbenes novadu austrumos.
- 2.1.8. Vidzemē sastopami visi nacionālās nozīmes dabas aizsargājamo teritoriju veidi: Gaujas nacionālais parks, 2 dabas rezervāti (Teiču un Krustkalnu), 8 dabas parki (Salacas ieleja, Gaiziņkalns, Piejūra, Driksnas sils, Aiviekstes paliene, Kuja, Ogres ieleja, Ogres Zilie kalni), 4 aizsargājamo ainavu apvidi (Veclaicene, Vecpiebalga, Vestiena, Ziemeļgauja), 83 dabas liegumi, kā arī aizsargājamās alejas, aizsargājamie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, dendroloģiskie stādījumi un dižkoki, kā arī viens – Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Dabiskie biotopi tiek saglabāti valsts mežos, izdalot dabisko meža biotopu koncentrācijas vietas, kuras nākotnē varētu kļūt par liegumu teritorijām. Vairāk kā trešdaļa no Latvijā esošajām *Natura 2000* vietām atrodas Vidzemes reģionā.⁴
- 2.1.9. Vidzemē salīdzinoši ar citiem reģioniem nav nozīmīgi derīgo izrakteņu krājumi.

³ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas dati, 2021.

⁴ Dabas aizsardzības pārvaldes dati, 2021.

Būvmateriālu izejvielu resursi (smilts, smilts–grants, dolomīts, māls) lielākoties sastopami nelielās, vietējas nozīmes atradnēs. Lielākie būvmateriālu izejvielu krājumi ir Cēsu novadā (iegūst mālu), Smiltenes novadā (iegūst dolomītu un smiltis), savukārt Madonas novadā ir pieejams gan dolomīts, gan smilts, gan smilts–grants un kūdra.

- 2.1.10. Galvenie slodžu avoti, kas saistīti ar iekšzemes ūdeņiem, ir rūpniecība un komunālā saimniecība (ūdens resursu izmantošana un notekūdeņu novadīšana, bīstamo un prioritāro vielu noplūde), notece no lauksaimniecības zemēm, iekšzemes zveja un akvakultūras produkcijas ražošana, hidromorfoloģiskie pārveidojumi (HES, dambji, polderi u.c.), klimata izmaiņas, plūdi, tūrisms un rekreācija, kā arī pārrobežu piesārņojošo vielu pārnese. Vienlaikus virszemes ūdeņos novadīto ražošanas notekūdeņu apjoms ir ievērojami samazinājies (no ~ 20,7 milj. m³ 2006. gadā līdz 11,6 milj. m³ 2019. gadā). Slodzes Baltijas jūrā un Rīgas līcī rodas no upju notecēm, pārrobežu piesārņojuma, punktveida avotiem, neattīrītiem vai nepietiekoši attīrītiem notekūdeņiem, krasta līniju hidromorfoloģiskiem pārveidojumiem, klimata izmaiņām, plūdiem, invazīvām sugām, atkritumiem, kā arī no kuģniecības un zvejniecības.
- 2.1.11. Vidzemē atrodas vairākas no lielākajām virszemes ūdenstilpnēm Latvijā – daļa Lubāna ezera (lielākais ezers Latvijā pēc ūdens virsmas platības), Burtnieka ezers, Ķīšezers pie Rīgas, Alūksnes ezers, Alaukstis, kā arī Gaujas, Daugavas upju baseini un Salacas upes baseins. Pašā reģiona ZA daļā ir Veļikajas upju baseins, bet Valkas novada teritorijā ir arī Emajegi upes baseins, kuram tālāk caur Igauniju ir notece uz Somu līci. Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu Vidzemes plānošanas reģions atrodas Gaujas un Daugavas upju baseinos.
- 2.1.12. Vidzemes plānošanas reģionā atrodas 6 pludmales (Skultes pludmale – peldvieta “Vārzas”, Tūjas pludmale – peldvieta “Kriminalnieki”, Ainažu, Salacgrīvas un Saulkrastu centra pludmales Rīgas līča krastā, kā arī Limbažu Lielezera peldvieta), kurām tiek veikts monitoringi.⁵ Vidzemē ir vairākas tūristu un atpūtnieku iecienītas upes laivošanai – Gauja, Salaca, Brasla, Pededze, Aiviekste u.c. Vidzemes ezeros pieejamas dažādas ar ūdens tūrisma saistītas aktivitātes – izbraucieni ar laivām, supiem, ūdensmotocikliem un citiem ūdens transportlīdzekļiem. Visas iepriekš minētās aktivitātes var radīt riskus un ietekmes uz intensīvāk izmantotajām ūdenstilpēm. Vidzemē nav attīstīts upju vai ezeru transports, pārceltuve Līgatnē uzskatāma par izņēmumu. Rīgas līča ostas izmanto pamatā kravas un zvejas kuģi.
- 2.1.13. Vidzemes plānošanas reģionā ietilpstošās administratīvās teritorijas atrodas četros atkritumu apsaimniekošanas reģionos (turpmāk – AAR)⁶: Ziemeļvidzemes AAR, Malienas AAR, Vidusdaugavas AAR un Pierīgas AAR. Reģionā darbojas divi sadzīves atkritumu poligoni: poligons “Daibe” Cēsu novadā un poligons “Kaudzītes” Gulbenes novadā. Atkritumu poligons “Dziļā Vāda” Jēkabpils novadā apsaimnieko Vidusdaugavas AAR atkritumus, savukārt Atkritumu poligons “Getliņi” Ropažu novadā – Pierīgas AAR atkritumus. Raksturojot kopējo ievesto atkritumu daudzuma un apglabātā daudzuma attiecību, piemēram, poligonā “Daibe”, apglabāti tiek līdz 45 % no kopējā poligonā pieņemto atkritumu daudzuma, attiecībā uz nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmu šis rādītājs ir 50%, t.i., līdz 50% no nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmā esošajiem atkritumiem tiek

⁵ Peldvietu saraksts, kurās 2021. gada peldsezonā par valsts līdzekļiem tiek nodrošināts ūdens kvalitātes monitoringi. Veselības inspekcija, 2021.

⁶ 2013. gada 25. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr.337 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem”.

apglabāti.⁷ Pieaugot atkritumu daudzumam, aktuāls kļūst jautājums par iespēju iedzīvotājiem atkritumus šķirot. AAR bijusi iespēja piesaistīt ES finansējumu atkritumu šķirošanas līniju, dalītās savākšanas laukumu un atkritumu dalītās savākšanas punktu ierīkošanai. Šobrīd Vidzemē ir pašvaldības, kurās nav ierīkoti šķirotu atkritumu savākšanas laukumi, vienlaikus ir attīstības iespējas bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādē. Tikai Zemgales un Ziemeļvidzemes reģiona pašvaldības ir apzinājušas organisko atkritumu pārstrādes nepieciešamību tuvāk to radīšanas vietai.

2.1.14. 2020. gadā dzeramā ūdens kvalitāte Vidzemē tika pārbaudīta 263 ūdensapgādes sistēmās ar dažādu ūdens piegādes apjomu:

2.1.14.1. Dzeramais ūdens, kas piegādāts iedzīvotājiem no lielajām (piegādā vidēji dienā vismaz 1000 m³ apjomā vai ar dzeramo ūdeni apgādā vairāk nekā 5000 cilvēku) ūdensapgādes sistēmām (Alūksne, Cēsis, Gulbene, Limbaži, Madona, Valmiera pilsētās un Valmieras stikla šķiedras ūdensapgādes sistēma), atbilst visām dzeramā ūdens kvalitātes un nekaitīgumu prasībām. Savukārt neatbilstība tika konstatēta: Ogres ūdensapgādes sistēmā (1 no 19 paraugiem amonija pārsniegums (4%) un Limbažu ūdensapgādes sistēmā Ievu ielā (1 no 4 paraugiem (koliformas baktērijas klātbūtne));

2.1.14.2. No 18 vidējām ūdensapgādes sistēmām, kas piegādā no 100 līdz 1000 m³ diennaktī, neatbilstība konstatēta 3 sistēmās: Lielvārdes ūdensapgādes sistēmā (Ogres novads) Spīdolas, Raiņa un E. Kauliņa iela (1 paraugā (dzelzs, mangāns), Sedas ūdensapgādes sistēmā (Valmieras novads) – 4 paraugos (dzelzs, duļķainība, mangāns) un Liepas ūdensapgādes sistēmā (Cēsu novads) 1 no 5 paraugiem (mangāns);

2.1.14.3. Ūdens kvalitāte ir pārbaudīta arī 238 mazās ūdensapgādes sistēmās, kas piegādā vidēji līdz 100 m³ dzeramo ūdeni diennaktī. Ūdens kvalitātes neatbilstība normatīviem konstatēta 27 % sistēmu. Visbiežāk neatbilstoši ir kontrolrādītāji dzelzs, mangāns, amonijs, duļķainība, bet no mikrobioloģiskajiem rādītājiem – koliformu baktēriju skaits. Dažās sistēmās neatbilstības konstatētas vairākos paraugos atkārtoti.

2.1.15. VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (turpmāk – LVĢMC) veiktie gaisa kvalitātes novērojumi 2020. gada liecina, ka gaisa kvalitāte Latvijā ir atbilstoša prasībām visās novērošanas stacijās (izņemot Rīgas centru atsevišķos mēnešos). Atbilstoši LVĢMC sniegtajai informācijai par esošo monitoringa tīklu, dati par gaisa kvalitāti Valmierā vai citos reģiona centros nav pieejami, jo Vidzemes reģiona pilsētās nav izvietotas gaisa kvalitātes kontroles stacijas, vienīgā Vidzemes plānošanas reģiona gaisa kvalitātes monitoringa stacija atrodas Zosēnos, Cēsu novadā.⁸ Galvenais gaisa piesārņojuma avots Vidzemes plānošanas reģionā ir autotransports, līdz ar to, ievērojot gaisa kvalitātes monitoringa datus lielākajās Latvijas pilsētās (Liepājā, Ventspilī, Rīgā, Rēzeknē), iespējams uzskatīt, ka gaisa piesārņotājvielu robežlielumi var tikt pārsniegti arī Vidzemes reģiona lielākajās pilsētās, visdrīzāk Valmierā un Ogrē.

2.1.16. Vides troksni, galvenokārt, rada autoceļu un dzelzceļu satiksme, aviosatiksme, industriālie procesi, rūpnieciskā darbība, dažādas trokšņa piesārņojuma iekārtas. Vidzemes plānošanas reģionā tikai Ogres novadā saistībā ar dzelzceļa līniju Rīga – Lielvārde, kas vilcienu satiksmes ziņā ir viens no aktīvākajiem dzelzceļa posmiem

⁷ Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei

⁸ Pārskats par gaisa kvalitāti Latvijā 2020.gadā. LVĢMC, 2020.

visā Latvijā, ir konstatēts trokšņa piesārņojums⁹. Citviet reģionā pasākumi pret trokšņa piesārņojumu jau veikti preventīvi, iekļaujot pašā projektā tādas risinājumus, kā prettrokšņu sienas, blīvžogi un egļu dzīvžogu stādījumi, kas samazina vides trokšņa piesārņojumu no tā avotu apkārtējā teritorijā. Šādi risinājumi novērojami arī uz Saulkrastu apvedceļa (valsts nozīmes galvenā ceļa A1).

- 2.1.17. Vidzemes plānošanas reģionā atrodas šādi paaugstinātas bīstamības objekti:
- 2.1.17.1. A kategorijas objekti SIA “*Latvijas Propāna gāze*” sašķidrinātās naftas gāzes terminālis Valmierā un AS “*Latvenergo*” Ķeguma HES;
 - 2.1.17.2. B kategorijas objekti AS “*Valmieras stikla šķiedra*” uzņēmuma ražotne Valmierā, SIA “*East–West Transit*” naftas produktu bāzes Cēsīs un Valmierā, kā arī SIA “*Linde Gas*” gaisa sadales rūpnīca Valmierā un propāna dzelzceļa terminālis Lapotnēs Limbažu novadā Skultes pagastā;
 - 2.1.17.3. C kategorijas objekti, galvenokārt, degvielas uzpildes stacijas.
- 2.1.18. Būtiskākie reģionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti Vidzemē ir HES, plūdu apdraudētās vietas un maģistrālie gāzes vadi. Vidzemē atrodas vairāk kā 50 dažādas hidrotehniskās būves, starp tām gan mazās HES, gan polderi. Polderi izveidoti pie Burtnieku un Lubāna ezeriem. Reģionu šķērso maģistrālais gāzes vads Izborska – Inčukalna pazemes gāzes krātuve un tā atzars Vireši–Tallina. Uz šo gāzes vadu trases izvietotas kopumā 7 gāzes regulēšanas stacijas. Gāzes vads atrodas tuvu vairākām Vidzemes pilsētām, tostarp Valmierai.
- 2.1.19. Kā dabas procesu izraisītie riska objekti ir norādīti:
- 2.1.19.1. applūšanas riska teritorijas (Lubānas līdzenuma teritorijas un Zvidzienes polderis, Gaujas upes baseins), kur visbiežāk applūšanas situācijas vērojamas pavasaros, arī pēc ilgstošām lietavām vasarās vai rudenos;
 - 2.1.19.2. eksogēnie ģeoloģiskie procesi – upju sānu un dziļuma erozija (galvenokārt, Gaujas un tās pieteku ieleju nogāzēs), vēja erozijas procesi (galvenokārt, Vidzemes un Alūksnes augstienēs), karsta un sufozijas riska teritorijas (pie Braslas ielejas Straupes apkārtnē, pie Līgatnes, Kazugrava pie Cēsīm u.c.). Atšķirība no Kurzemes jūras piekrastes, Vidzemes jūrmalā nav novērojama izteikta krasta atkāpšanās, tomēr atsevišķās vietās vētru laikā norisinās krasta erozija.
- 2.1.20. Vides pārskatā sniegts nākotnes scenārijs, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Šādā situācijā Izstrādātājas ieskatā tiks kavēta reģiona ekonomiskā attīstība, gan videi draudzīgu darbību ieviešana, gan citi reģionam būtiski procesi. Programma iekļauj videi draudzīgāku lauksaimniecības, mežsaimniecības un rūpnieciskās ražošanas politiku, paredzot vienotus mehānismus informācijas apritē, kā arī norādīti konkrēti sasniedzami uzdevumi videi draudzīgākas infrastruktūras izveidē, transporta izvēlē un pārvietošanās mobilitātē, paredzot strauju videi draudzīgāku pārvietošanās veidu attīstību. Programmā iekļauts uzlabot atkritumu savākšanas, šķirošanas un pārstrādes rādītājus, kā arī sniegt risinājumus klimatneitralitātes sasniegšanai. Minēto mērķu īstenošanā liela nozīme būs sadarbībai starp pašvaldībām un uzņēmējiem. Kopumā secināts, ka Programmas neīstenošana ievērojami palēninātu šādu mērķu sasniegšanu.
- 2.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir iekļauta informācija par esošo vides stāvokli galvenajos ietekmes aspektos, ar ko saistīti attīstības virzieni

⁹Atbilstoši VAS “*Latvijas dzelzceļš*” izstrādātajām trokšņa stratēģiskajām kartēm dzelzceļa līniju posmiem, kur 2016. gadā vilcienu satiksmes intensitāte pārsniedza 30 000 vilcienu sastāvu gadā.

lielākie izaicinājumi un vides problēmas. Informācija sniegta kontekstā ar plānošanas dokumentā noteiktajiem rīcības virzieniem un to īstenošanas risinājumiem (tik tālu, cik tas iespējams, ņemot vērā paša plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi, kas ietekmē vērtējumu detalizāciju). Pozitīvi vērtējams tas, ka vides stāvokļa novērtējums ir saistīts ar identificētajiem galvenajiem izaicinājumiem kontekstā ar Programmas aktivitātēm, kas ir viens no būtiskākajiem vides stāvokļa izvērtējuma (Vides pārskatā) uzdevumiem. Ievērojot šo uzdevumu, Vides pārskatā identificētas vides jomas, kuras varētu tikt ietekmētas ar plānošanas dokumentā paredzētajiem attīstības virzieniem un risinājumiem. Savlaicīgi identificējot riskus, iespējams novērtēt, kā ar plānošanas dokumentu vides stāvokli var uzlabot, pasliktināt vai saglabāt esošajā stāvoklī, savlaicīgi novēršot negatīvo ietekmi. Tādējādi, izstrādājot pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, kuros jau detalizētāk tiktu definēti pašvaldību turpmākie attīstības rīcības virzieni un aktivitātes ar plānotajiem investīciju projektiem, kā arī izstrādāti teritorijas plānojumi, kuros teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – TIAN) nosacījumos tiks iekļautas konkrētas prasības teritoriju turpmākajā izmantošanā, pašvaldībām īpaša uzmanība jāpievērš jau Programmas Vides pārskatā konstatētajām vides problēmām, lai teritoriju turpmākajā izmantošanā tiktu novērsta/nepieļautas vides kvalitātes pasliktināšanās. No Vides pārskatā sniegtās informācijas Birojs secina, ka Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldībām turpmāko teritoriju attīstības plānošanas dokumentu izstrādē jāņem vērā šādi vides aspekti:

- 2.2.1. Kā viena no problēmām Vides pārskatā ir atzīmēta konstatētā dzeramā ūdens kvalitātes rādītāju neatbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, gan lielajām un vidējām ūdens apgādes sistēmām (piemēram, Ogres un Limbažu pilsētas ūdensapgādes sistēmā, kā arī Lielvārdes (Ogres novads), Sedas (Valmieras novads) un Liepas (Cēsu novads) ūdensapgādes sistēmā), gan arī mazajām ūdensapgādes sistēmām. Lielākajā daļā dzeramā ūdens kvalitātes rādītāju neatbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām ir saistīta ar ķīmisko rādītāju paaugstināto koncentrāciju, kura cēlonis ir to dabiski augstās koncentrācijas Latvijas pazemes ūdeņos, līdz ar to šo teritoriju pašvaldībām nepieciešams rast risinājumus dzeramā ūdens attīrīšanai, kas būtu saistāma gan ar jaunu atdzelžošanas iekārtu uzstādīšanu vai esošo iekārtu rekonstrukciju, gan arī izskatot iespēju mainīt esošās novecojušās ūdensvadu sistēmas, aizstājot tās ar jaunām. Tādējādi Birojs rekomendē paredzēt iekļaut turpmākajos pašvaldības teritoriju attīstības plānošanas dokumentos – pašvaldību attīstības programmās arī atbilstošus pasākumus/aktivitātes dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšanai.
- 2.2.2. Kā būtiski draudi pazemes ūdens kvalitātei var būt arī neapsaimniekotie urbumi. Birojs vēlas vērst uzmanību, ka atbilstoši likuma "*Par zemes dzīlēm*" nosacījumiem (3. panta 1. punkts) lēmumu par urbumu izmantošanu vai likvidāciju jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas, tomēr pašvaldībām ir iespējams un ieteicams paredzēt pasākumus iedzīvotāju vides apziņas paaugstināšanai un aktīvākai iesaistei virszemes ūdensobjektu un pazemes ūdeņu kvalitātes saglabāšanai un aizsardzības nodrošināšanai.
- 2.2.3. Tāpat kā problēma esošā vides stāvokļa raksturojumā ir norādīti antropogēni ietekmētie Vidzemes reģiona iekšzemes ūdeņi, kur kā galvenie slodžu avoti ir atzīmēti rūpniecība un komunālā saimniecība (ūdens resursu izmantošana un notekūdeņu novadīšana, bīstamo un prioritāro vielu noplūde), tūrisms un rekreācija, kā arī citi piesārņojošo vielu avoti. Vienlaikus Birojs vērs uzmanību tam, ka Vidzemes reģionam būtiski ir ņemt vērā arī to, ka tas robežojas ar Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes zonu, kas saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 31. maija noteikumiem Nr. 418 "*Noteikumi par riska ūdensobjektiem*" ir noteikts kā riska ūdensobjekts – Rīgas līča mēreni atklātais akmeņainais krasts F. Minētā

ūdensobjekta piesārņojuma cēlonis ir skrajciemi, vasarnīcu apbūves teritorijas un individuālo māju apbūves teritorijas, kurās netiek veikta centralizēta notekūdeņu savākšana un attīrīšana. Līdz ar to Birojs rekomendē pašvaldībām izvērtēt un rast risinājumus vides situācijas uzlabošanā, plānojot blīvi apdzīvotās vietās pilsētās un ciemos mājāsaimniecību nodrošinājumu ar centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu izveidi un mazo apdzīvoto vietu (līdz 500 iedzīvotājiem) notekūdeņu savākšanas sistēmu izveidi un attīrīšanas līmeņa uzlabošanu. Vienlaikus, plānojot un uzsākot jaunas apbūves teritorijas attīstību, pašvaldībām jānodrošina normatīvajos aktos, tostarp Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 *"Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi"* 61. punkta prasību ievērošana attiecībā uz inženiertehniskās apgādes nodrošinājumiem u.c. risinājumiem ciema funkciju nodrošinājumam.

- 2.2.4. Vides pārskatā atzīmēts, ka Vidzemē atrodas vairākas no lielākajām virszemes ūdenstilpnēm Latvijā – daļa Lubāna ezera (lielākais ezers Latvijā pēc ūdens virsmas platības), Burtnieka ezers, Ķīšezers pie Rīgas, Alūksnes ezers, Alauksts, kā arī Gaujas, Daugavas upju baseini un Salacas upes baseins. Vides pārskatā norādīts uz sešām pludmalēm, kurām tiek veikts monitorings.¹⁰ Tomēr, ņemot vērā to, ka Vidzemes plānošanas reģions ir bagāts gan ar upēm, gan ezeriem, kas aktīvi tiek izmantoti arī rekreācijai, Birojs vēlas atzīmēt, ka pašvaldībām būtu jāizvērtē, vai šādu peldvietu monitoringus iespējams nodrošināt arī citviet. Vienlaikus pašvaldībām ir saistoši Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 *"Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"* (turpmāk – Noteikumi Nr. 692), tostarp 8. punktā noteiktais nosacījums: *"peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu. Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas."* Savukārt Noteikumu Nr. 692 4. punktā ir paredzēts: *"pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un līdz 31. decembrim iesniedz Veselības inspekcijā priekšlikumu, ja nepieciešama peldvietas iekļaušana šo noteikumu 2. pielikumā minētajā sarakstā vai svītrosana no tā"*, tādējādi pašvaldības var noteikt nepieciešamību sniegt priekšlikumus Veselības inspekcijai par peldvietu iekļaušanu Veselības inspekcijas oficiāli novēroto iekšzemes peldvietu sarakstā, tā nodrošinot sabiedrības informētību saistībā ar novadā esošo rekreācijas vietu peldvietu kvalitāti.
- 2.2.5. Vides pārskatā norādīts uz ĪADT, kas ir nozīmīgs reģiona ekotūrisma resurss. Reģionā atrodas vairāk kā trešdaļa no Latvijā esošajām *Natura 2000* vietām, kā arī reģionā ir daudzveidīgs kultūrvēsturiskais mantojums. Programmā ir paredzēta tūrisma un atpūtas pakalpojumu sniedzēju zināšanu un prasmju attīstība, lai plašāka dabas teritoriju iesaiste rekreācijā tiktu veikta ar izpratni par pieļaujamo antropogēno slodzi. Tomēr Biroja ieskatā problēmu var radīt atbilstošas infrastruktūras nepietiekamība, kā arī tas, ka daudzām ĪADT nav izstrādāti dabas aizsardzība plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas detalizētāk noteiktu atļautās un aizliegtās darbības šajās teritorijās, kā arī ietvertu teritoriju infrastruktūras plānojumu. Līdz ar to turpmāk pašvaldībām būtu ieteicams sadarboties ar Dabas aizsardzības pārvaldi, lai rastu risinājumus nepieciešamās vides infrastruktūras izveidei, tādējādi reģionā būtu iespējams novērst/mazināt antropogēnās slodzes ietekmi tūristu un vietējo iedzīvotāju īpaši iecienītās dabas teritorijās.
- 2.2.6. Attiecībā uz gaisa piesārņojumu Vides pārskatā autotransports ir norādīts kā

¹⁰ Peldvietu saraksts, kurās 2021. gada peld sezonā par valsts līdzekļiem tiek nodrošināts ūdens kvalitātes monitorings. Veselības inspekcija, 2021

galvenais gaisa piesārņojuma avots, un, ņemot vērā gaisa kvalitātes monitoringa datus lielākajās Latvijas pilsētās (Liepājā, Ventspilī, Rīgā, Rēzeknē), Izstrādātājas vērtējumā iespējams uzskatīt, ka gaisa piesārņotājvielu robežlielumi var tikt pārsniegti arī Vidzemes reģiona lielākajās pilsētās, t.i., Valmierā un Ogrē. Biroja ieskatā arī ar ražošanu saistītās teritorijas/uzņēmumi potenciāli var būt gaisa piesārņojuma avoti, tādējādi, plānojot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, tostarp teritorijas plānojumus, pašvaldībām ir jāpievērš uzmanība gaisa kvalitātes nodrošinājumam atbilstoši normatīvo aktu prasībām, nepieciešamības gadījumā jāveic gaisa piesārņotājvielu izkliežu aprēķins un konkrēto risinājumu līmenī jāplāno vai jāprojektē pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai. Biroja ieskatā šis būtu viens no galvenajiem vides aspektiem, kas būtu jāņem vērā, izstrādājot arī pašvaldību teritorijas plānojumus, lai risinātu/nepieļautu konfliktsituāciju rašanos starp dažādu interešu pārstāvjiem (piemēram, uzņēmējiem un iedzīvotājiem), nosakot/mainot funkcionālos zonējumus, kā arī nosakot atbilstošus nosacījumus/ierobežojumus TIAN, īpaši tas būtu jāņem vērā Valmieras un Ogres pašvaldībām turpmākajā teritoriju attīstības plānošanā.

- 2.2.7. Savukārt troksni reģionā rada autoceļu un dzelzceļu satiksme, aviosatiksme, industriālie procesi, rūpnieciskā darbība, dažādas trokšņa piesārņojuma iekārtas, tomēr Vidzemes plānošanas reģionā tikai Ogres novadā saistībā ar dzelzceļa līniju Rīga – Lielvārde ir konstatēts trokšņa piesārņojums¹¹. Birojs pievienojas Izstrādātājas viedoklim, ka, attīstot transporta infrastruktūru, degradēto teritoriju pārveidi, jaunu teritoriju attīstību, ražošanas zonām attīstību un paplašināšanos u.tml., ir jāveic trokšņu līmeņu novērtējumi un, ja nepieciešams, jāplāno prettrokšņa pasākumi atbilstoši pašvaldību teritorijas plānojumam, iedzīvotāju viedoklim u.c. noteicošiem faktoriem. Vienlaikus Birojs vērš pašvaldību uzmanību tam, ka Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 *“Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”* 147. punktā noteikts, ka: *“plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.”* Tādējādi Birojs rekomendē pašvaldībām, izstrādājot teritorijas plānojumus, tostarp tā grafisko daļu un TIAN, ņemt vērā minētos aspektus. Tomēr teritorijās, kur jau pašlaik konstatēti vides trokšņa robežlielumu pārsniegumi un kur to pieaugums ir prognozējams, būtu samērīgi ar plānošanas instrumentiem izsvērt ierobežojumus, vai vismaz pilnvērtīgi informēt teritoriju izmantotājus, ka attiecīgā teritorija ir nepiemērota iecerētajam izmantošanas mērķim.
- 2.2.8. Kā problēma Vides pārskatā ir atzīmēta pašvaldībām savākto šķirotu atkritumu attiecīga novietošana, jo Vidzemē ir pašvaldības, kurās nav ierīkoti šķirotu atkritumu savākšanas laukumi. Birojs vērtējumā pašvaldībām būtu lietderīgi savstarpēji vienoties par optimāliem modeļiem saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas reģionu reformu un no jauna izstrādājamo reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu.
- 2.2.9. Vides pārskatā ir norādītas riska teritorijas, tostarp eksogēno ģeoloģisko procesu skartās teritorijas: upju sānu un dziļuma erozija, galvenokārt, Gaujas un tās pieteku ieleju nogāzēs; vēja erozijas procesi, galvenokārt, Vidzemes un Alūksnes augstienēs; karsta un sufozijas riska teritorijas pie Braslas ielejas Straupes apkārtnē, pie Līgatnes, Kazugrava pie Cēsīm u.c., kā arī applūstošās teritorijas: Lubānas līdzenuma teritorijas un Zvidzienes polderis, Gaujas upes baseins, kur visbiežāk

¹¹Atbilstoši VAS *“Latvijas dzelzceļš”* izstrādātajām trokšņa stratēģiskajām kartēm dzelzceļa līniju posmiem, kur 2016. gadā vilcienu satiksmes intensitāte pārsniedza 30 000 vilcienu sastāvu gadā.

applūšanas situācijas vērojamas pavasaros, arī pēc ilgstošām lietavām vasarās vai rudenos. Birojs vēlas vērst pašvaldību uzmanību tam, ka periodiski applūstošās teritorijas veic nozīmīgu uzdevumu vides aizsardzības mērķim, t. sk. pilda plūdu negatīvo seku novēršanas funkciju, tādēļ Aizsargjoslu likumā ir noteikts šādu teritoriju apbūves aizliegums. Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus (tādējādi padarot teritorijas apbūvējamās). Kā vienus no izņēmumiem Aizsargjoslu likuma 37. pants paredz esošas apbūves aizsardzību, tomēr no Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkta izriet, ka applūstošajās teritorijās noteiktu objektu būvniecība izņēmuma kārtā var tikt veikta esošu būvju aizsardzībai, tomēr šāds izņēmums nevar kalpot mērķim padarīt iecerētās apbūves teritorijas par neapplūstošām un apbūvējamām. Applūstošās teritorijas un plūdu riska teritorijas tiek noteiktas un parādītas pašvaldību teritorijas plānojumos, tāpēc Birojs rekomendē pašvaldībām īpaši pievērst uzmanību minētajām plūdu riska teritorijām, lai teritoriju plānojumos tiktu ņemti vērā Aizsargjoslu likumā noteiktie nosacījumi.

3. Plānošanas dokuments un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

3.1. Stratēģiskā novērtējuma procesā ir izskatītas vairākas alternatīvas Programmā izvirzītajiem rīcību virzieniem. Šajā atzinuma sadaļā sniegts Izstrādātājas novērtējums tiem plānošanas dokumenta rīcību virzieniem, kuru īstenošanai varētu būt ietekme uz vidi:

3.1.1. **Prioritātei C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība** rīcību virzienā 1) *Veselības veicināšanas un aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstība* paredzēta sabiedrības veselības veicināšana, palielinot kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas pieejamību patērētājiem, kā arī izglītojot par veselīgu uzturu. Izstrādātājas vērtējumā vietējās izcelsmes pārtikas patēriņš samazinātu izmaksu, izmešu un atkritumu apjomu, bet to ražošanai un izplatīšanai būtu jāpielāgo teritorijas (piemēram, atbilstošs teritoriālais plānojums un infrastruktūra – lauku ceļu kvalitāte). Pozitīvu ietekmi uz vidi var atstāt arī videi draudzīgu peldvietu attīstīšana, tomēr, palielinoties peldētāju skaitam, palielināsies antropogēnā slodze peldvietās un teritorijās ap tām. Rīcības virzienam tiek vērtētas divas alternatīvas. 1. alternatīva – lauksaimnieku motivēšana vietējo produktu audzēšanā un ražošanā, ar attiecīgiem normatīviem rīkiem mudinot izmantot esošo lauksaimniecībā izmantoto zemi, kā arī pamestas/nolaistas teritorijas. 1. alternatīvas īstenošanai varētu būt pozitīva ietekme, jo produktu izstrādei tiktu patērēti jau šobrīd pieejamie zemes resursi un lauksaimnieku motivēšana var nozīmēt finansiālas subsīdijas lauku teritorijās, samazinot cilvēku migrāciju prom no tām. 2. alternatīva – jaunu lauksaimniecības zemju apguve, lai nodrošinātu augošo pieprasījumu pēc kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas, kas būtu konkurētspējīgi produkti arī cenas ziņā. 2. alternatīvas īstenošanai Izstrādātājas vērtējumā varētu būt neitrāla ietekme. Ņemot vērā zemju sadalījumu, jaunu lauksaimniecības zemju apguve notiktu, visdrīzāk, uz mežu vai purvu platību rēķina, kā rezultātā vidē veidotos mozaikveida ainava, tomēr ietekmi uz vidi ietekmēs lauksaimnieku izvēlēto audzēšanas metožu izvēle.

3.1.2. **Prioritātei C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība** rīcības virziena 2) *Sabiedrības drošība un civilā aizsardzība* īstenošanai būtiska loma ir tieši preventīvajos pasākumos, tostarp teritoriālā plānojuma izstrādē, neļaujot veidot apbūves zonas teritorijās, kuras ir pakļautas dažādiem riskiem, kas aktuāli civilās aizsardzības kontekstā, tostarp applūstošajās teritorijās.

- 3.1.3. **Prioritātei T1. Dabas kapitāls** rīcības virziens 1) *Dabas resursu aizsardzība, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un gudra apsaimniekošana* paredz vērtīgām dabas teritorijām draudzīgu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, meklējot dabai saudzīgus apsaimniekošanas un resursu izmantošanas veidus. Nozīmīgu ietekmi uz vidi atstās dabisko pļavu saglabāšana, jo šis vērtīgais biotops pēdējās desmitgadēs strauji sarūk. Cīņa ar invazīvajām sugām uzlabos dzīvotelpu vietējām sugām. Tāpat ūdeņu, mežu un purvu ilgtspējīga apsaimniekošana atstās ievērojamu pozitīvu ietekmi. Vidzemē ir vairāki purvi, kuros šī plāna realizācijas laikā būs nepieciešama rekultivācija, tādēļ šāda uzdevuma izvirzīšana sniegs lokālu pozitīvu ietekmi. Neīstenojot Programmu, netiktu veikta organizēta, vienota darbība bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Kā **alternatīva** var tikt īstenota *zemju īpašnieku un apsaimniekotāju izveidota reģionāla apvienība, kuru darbību atbalsta un koordinē Vidzemes plānošanas reģions*. Šādai alternatīvai sagaidāma pozitīva ietekme teritorijās, kuru īpašnieki vai apsaimniekotāji iekļaujas izveidotajā apvienībā, savukārt pārējās teritorijās ietekme uz vidi variē no negatīvas līdz pozitīvai atbilstoši to īpašnieku vai apsaimniekotāju pieņemtajiem lēmumiem.
- 3.1.4. **Prioritātei T1. Dabas kapitāls** rīcības virziena 2) *Iedzīvotāju iesaiste dabas kapitāla apsaimniekošanā* īstenošana vērsta uz sabiedrības videi draudzīgākām paradumu izmaiņām, kā arī sabiedrības izpratni par dabas resursu izmantošanu un dabas kapitāla saglabāšanu, kas vērtējama pozitīvi. Kā alternatīva var tikt īstenots scenārijs, ka pašvaldības sabiedrības izglītošanu zaļāka dzīvesveida ieviešanai netiek īstenota ar Programmas pasākumiem, bet tas tiek uzticēts trešajai pusei (piemēram, starptautiskām organizācijām, kas ar to nodarbojas). Tomēr Izstrādātājas vērtējumā lielāka sabiedrības daļa vairāk uzticēsies vietējās pašvaldības pārstāvjiem, kas procesu veicinātu arī straujāk.
- 3.1.5. **Prioritātei T1. Dabas kapitāls** rīcības virziens 3) *Vides infrastruktūras pārvaldība* vērsts uz vides infrastruktūras uzlabošanu un pārvaldību. Izstrādātājas vērtējumā būtiska nozīme ir meliorācijas sistēmu sakārtošanai, jo tā daudzviet ietekmē plašu teritoriju vidi, īpaši palu vai plūdu gadījumos, tāpat meliorācijas sistēmas stipri ietekmē mitraines un mitros mežu tipus. Rīcības virzienam tiek vērtētas divas alternatīvas. 1. alternatīva – meliorācijas sistēmu apsaimniekošana un sakārtošana tiek atvēlēta tikai zemju īpašniekiem, tostarp plūdos biežāk skarto zemju pašvaldībām. Tomēr šāds risinājums ir ar negatīvu ietekmi, jo zemju apsaimniekotāji nebūs ieinteresēti mitro biotopu saglabāšanā, palielinot meliorācijas intensitāti, savukārt pašvaldības var samazināt palienu savu iedzīvotāju dzīvotelpas paplašināšanai. 2. alternatīva – meliorācijas sistēma turpina novecot, lēnām zaudējot funkcionalitāti, kur tā līdz šim bijusi būtiski nepieciešama. Šādā gadījumā, neinvestējot meliorāciju infrastruktūras attīstībā, sagaidāma negatīva ietekme, jo meliorācijas sistēmu mazspēja un pārslodze lielu nokrišņu gadījumā radīs plūdus vietās, kur iepriekš šādi riski netika identificēti, kā rezultātā rastos potenciāls apdraudējums lauksaimniecības zemēm, apsaimniekotām mežu teritorijām, iespējams arī iedzīvotājiem.
- 3.1.6. **Prioritātei T2. Dabas un kultūras mantojums** rīcības virziens 1) *Kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība* aicina veidot sadarbību dabas un kultūras tūrisma jomām, iesaistot dabas ilgtspējīgā izmantošanā arī profesionāļus no kultūras tūrisma jomas. Ainavas izmaiņas (gan cilvēku radītas, gan dabas apstākļu veidotas) Vidzemē norisinās nepārtraukti, arī pēdējās desmitgadēs ainavai krasi mainoties, ainavas vērtības apzināšanās var sniegt pozitīvu iespaidu uz vidi, ja par atbilstošu tiek izvēlēta ainava ar vērtīgiem biotopiem. Tā kā tūristu skaita pieaugums radīs papildus antropogēno slodzi dabas mantojumam (kas nav uzskatāms par pozitīvu iespaidu uz vidi), tad šīs slodzes mazināšanai paredzēta

atbilstoša izglītošana. Ja šī rīcība netiek īstenota, tad kā sekas var būt ainavas turpmāka degradācija, platību apmežošanās, tūristu slodzes ietekmei uz vidi netiks rasti pasākumi to mazināšanai. Kā alternatīva tiek aplūkots scenārijs, ka netiek apzināts un apgūts alternatīvu tūrisma objektu un piesaistes punktu potenciāls, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma kapitāls tiek izmantots tūrismā un attiecīgi apsaimniekots kā līdz šim.

3.1.7. **Prioritātei T3. Mobilitāte un sasniedzamība** rīcības virziens 1) *Videi draudzīga mobilitāte* izvirzīti vairāki uzdevumi, kuru īstenošana var tikt saistīta ar ietekmi uz vidi:

3.1.7.1. *attīstīt multimodalitātes risinājumus*, kas paredz atbilstošus sabiedriskā transporta risinājumus, izglītojot un motivējot videi draudzīgu transporta līdzekļu izmantošanu, multimodalitāti, kā arī atbilstošas infrastruktūras izveidi mobilitātes punktos. Izstrādātājas vērtējumā šā uzdevuma 1. alternatīvai – multimodalitāte ar mobilitātes punktiem tikai reģiona nozīmīgākajos satiksmes mezglos – sagaidāma pozitīva ietekme, savukārt 2. alternatīvai – multimodalitāte ar esošo transportlīdzekļu parku – daļēji pozitīva ietekme, jo novecojis transporta parks nav uzskatāms par videi draudzīgu.

3.1.7.2. *attīstīt gājējiem un velosatiksmei pieejamu, drošu un ērtu satiksmes infrastruktūru*, kas paredz videi draudzīgāko gājēju un velosatiksmes infrastruktūras attīstību. Ja plānošanas dokuments netiek īstenots, tad sliktās esošās infrastruktūras dēļ vairumā Vidzemes reģionu gājēji un velobraucēji izvēlas citus, visdrīzāk dabai un cilvēku drošībai nepiemērotākus pārvietošanās veidus. Veloceļu neesamība nozīmīgo ceļu malās turpina konfliktu starp autoceļu izmantotājiem, statistiski padarot pārvietošanos pa tiem bīstamu gājēju un velobraucēju veselībai un pat dzīvībai. Izstrādātājas vērtējumā šā uzdevuma 1. alternatīvai – sabiedrības izpratnes veicināšana par videi draudzīgiem pārvietošanās veidiem – sagaidāma pozitīva ietekme, savukārt 2. alternatīvai – esošās infrastruktūras pielāgošana gājējiem un velobraucējiem – negatīva ietekme, jo esošā autoceļu infrastruktūra visbiežāk neatbilst šādam risinājumam (piemēram, neatbilstošs autoceļu platums).

3.1.7.3. *attīstīt mikromobilitātes risinājumus*, kas paredz mērķtiecīgu sabiedriskās domas apmaiņu par labu videi draudzīgākiem transportlīdzekļiem, mobilitātes risinājumiem, kas var ietekmēt vidi gan transportlīdzekļu radīto izmešu ziņā, gan mobilitātes sistēmu ieviešanai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanā. Elektroautomobiļu izmantošanā būtiska ir patērētās elektroenerģijas izcelsme, konkrēti – atjaunojamie energoresursi, kas saražotā elektrības apjoma ziņā šobrīd Latvijā sastāda tikai nedaudz vairāk kā trešo daļu no visu energoresursu apjoma. Programmas izvirzītajam uzdevumam tiek piedāvāta alternatīva – videi draudzīgi un energoefektīvi risinājumi tiek ieviesti ar nacionālas un Eiropas Savienības līmeņa iniciatīvām un projektiem. Piedāvātā alternatīva tiek vērtēta pozitīvi, jo dažādi politiskie instrumenti, piemēram, atvieglojumi nodokļu ziņā (samazināts dabas resursu un ceļu nodoklis) vai satiksmes privilēģijas (bezmaksas stāvvietas, ierobežojumi piesārņojošiem transportlīdzekļiem) visdrīzāk ļaus ieviest dabai draudzīgākus transportlīdzekļus, sabiedrībai tos izvēloties racionālu motīvu iespaidā. Ja šo izvēli izdosies apvienot ar efektīvu atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielinājumu, ilgtermiņā var ļoti būtiski

samazināties vides piesārņojums.

- 3.1.8. **Prioritātei T3. Mobilitāte un sasniedzamība** rīcības virziens 2) *Sasniedzamība un pieejamība* ietver jomu, kas atstāj būtisku ietekmi uz vidi, gan ar transportlīdzekļu radīto piesārņojumu, gan ar dabas teritoriju pārveidi infrastruktūras attīstībai, tāpat būtisks resursu patēriņš ir transportlīdzekļu un infrastruktūras uzturēšanā. Transporta tīkla efektivizācija un digitālo risinājumu ieviešana ir viens no veidiem, kā pievērst cilvēkus alternatīvām, mazāk piesārņojošām transporta formām, šajā gadījumā fokusējoties uz sabiedrisko transportu. Programmas izvirzītajam uzdevumam tiek piedāvāta alternatīva – dažādi mobilitātes projekti un risinājumi tiek īstenoti starptautiskās vai valsts mēroga politikas ietvaros, citkārt komerciālu iniciatīvu iespaidā. Izstrādātājas vērtējumā lielākā daļa mobilitātes risinājumu un inovāciju paredz ievērojami uzlabot esošo situāciju, daudzējādā ziņā padarot sabiedrisko transportu pievilcīgāku visa reģiona mērogā, kas var būtiski palīdzēt samazināt ietekmi uz vidi, tādēļ ļoti vēlams šos procesus paātrināt ar sekmējošas reģionālas politikas un rīcību palīdzību.
- 3.1.9. **Prioritātes T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi** rīcības virziens 2) *Ilgtspējīgas dzīves vides attīstība* paredz vairākas darbības, kas atstās ietekmi uz vidi. Labie piemēri māju būvniecībā visbiežāk ietver energoefektīvākas dzīves vides radīšanu, tomēr jāņem vērā, ka jebkāda infrastruktūras vai ēku celtniecība atstās tūlītēju, visbiežāk negatīvu ietekmi uz vidi, tādēļ ir būtiski jau plānošanas procesā iekļaut videi kompensējošas darbības. Vides pārskatā piedāvāta alternatīva – jau apbūvētās teritorijas pielāgošana lielākam iedzīvotāju skaitam vai plašākai zaļās telpas platībai, kas vērtēta kā pozitīva ietekme. Jaunu ciematu un ēku izbūve Latvijā balstās uz salīdzinoši zemajām zemes izmaksām, kas visbiežāk sniedz izdevīgākus priekšnoteikumus jaunu platību apgūšanā, nevis esošo pielāgošanā. Pasaules labā prakse paredz pilsētu izaugsmi uz “augšu” nevis “āru”, kas nozīmē lielāku/augstāku dzīvojamo namu celtniecību esošajās apbūves teritorijās, neizmantojot jaunus dabas resursus. Tieši tas pats attiecināms uz vairāklīmeņu infrastruktūras izbūvi (daudzstāvu autostāvvietas, vairāklīmeņu krustojumi utt.) esošās vietā, nevis jaunas radīšanu.
- 3.1.10. **Prioritātes E2. Industrijas pārveide** rīcības virziens 1) *Industrijas pārveide un konkurētspēja* kā zaļais virziens uzņēmējdarbībā ir būtisks virziens mazākai ietekmei uz vidi, Vidzemes reģionam šāds rīcības virziens ir aktuāls un būtisks, jo nepieciešams veicināt gan ekonomisko izaugsmi, attīstot industriālo un pakalpojumu sfēru, gan sekmēt plānotā attīstības virziena ilgtspēju, vienlaikus, apgūstot dažādus dabas resursus, tai skaitā tūrisma vajadzībām, ir svarīgi apzināties potenciālos riskus, ko šāda attīstība var radīt videi. Reģionālā politika var palīdzēt pozitīva virziena radīšanai, mazinot ietekmi uz vidi, kādu varētu atstāt privātu un individuālu interešu vadīta ekonomiskā attīstība. Izstrādātājas vērtējumā negatīvu ietekmi uz vidi varētu atstāt alternatīva, ja industriālā un dabas resursu izmantošanā balstītās komercdarbības attīstība notiek bez vienota reģionālā virziena un vēlamo zaļo prakšu ieviešanas.
- 3.1.11. **Prioritātes E3. Aprites un bioekonomika** rīcības virziens 1) *Aprites ekonomikas attīstība uzņēmējdarbībā* saistīts ar videi draudzīgāku risinājumu ieviešanu uzņēmējdarbībā, kas sevišķi būtiska industriālajā ražošanā, kur galvenais mērķis ir ekoloģiski draudzīgāko risinājumu attīstīšana ar finansiālu izdevīgumu. Par nozīmīgu šķērslī uzskatāma uzņēmumu integrēšana aprites ekonomikā, kam nepieciešamas attiecīgas zināšanas, lai izvērtētu nepieciešamās izmaiņas un piemērotākās inovācijas. Gala rezultātu nosaka katra uzņēmuma individuāla darbības sfēra, kādas inovācijas pieejamas un cik ērti un efektīvi tās aprobežamas

uzņēmuma darbībā, lai vienlaicīgi veicinātu tā ekonomisko izaugsmi un samazinātu ietekmi uz vidi. Mērķtiecīga reģionālās plānošanas rīcība ir veicinošs faktors, taču pamatā tas saskaras ar komerciāli izdevīgāku risinājumu ieviešanu, jo lielākā daļa uzņēmēju nelabprāt samazina peļņu un palielina izmaksas saistībā ar ražošanas un citu komerciālo procesu ietekmi uz vidi.

- 3.1.12. **Prioritātes E4. Efektīva un tīra enerģija** rīcības virziens 3) *Atjaunojamās enerģijas pielietojuma veicināšana* paredz energoefektivitātes veicināšanu un plašāku atjaunojamās enerģijas izmantojumu. Minētajām darbībām sagaidāma pozitīva ietekme uz vidi.
- 3.1.13. **Prioritātes P2. Klimatneitralitāte un pielāgošanās** plānoto rīcības virzienu realizēšanas ietekme uz vidi saskatāma ilgtermiņā. Ja plānošanas dokuments netiek īstenots, tad bez vienotas politikas CO₂ izmešu samazināšana norisināsies ievērojami lēnāk. Kā alternatīva var būt sekošana klimatneitralitātes politikai valstiskā un starptautiskā līmenī, kas nozīmēs jau minēto lēnāko šīs politikas realizāciju reģionā.
- 3.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto prioritāšu un to rīcības virzienu potenciāli iespējamās ietekmes uz vidi. No Vides pārskata izriet, ka ar Programmas īstenošanu faktiski ietekmes uz vidi potenciāls var būt saistāms ar jauno uzņēmumu izveidi (ar ražošanas teritoriju paplašināšanu) un transporta infrastruktūras attīstību. Tomēr, ievērojot pašas Programmas detalizācijas pakāpi, netiek prognozēts, ka varētu tikt īstenotas aktivitātes ar būtisku negatīvu ietekmi (tikai identificējamu negatīvas ietekmes risku, ko nepieciešams pārvaldīt un novērst).
- 3.3. Ņemot vērā plānošanas dokumenta detalizāciju, Vides pārskatā sniegts vērtējums tikai par Programmā izvirzītajām plānotajām prioritātēm, vienlaikus norādot arī ar tām saistītos potenciālos vides riskus/konfliktus. Iespējami atbalstāmās aktivitātes (un līdz ar to – to ietekme uz vidi) Programmas ietvaros ir salīdzinoši vispārīgas – bez konkrētas teritoriālas piesaistes, tādēļ Birojs konstatē, ka ietekmes novēršanai un pārvaldībai, jo īpaši uz bioloģisko daudzveidību, klimatu un citiem vides aspektiem, nozīmīgi būs jāizvērtē pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentos un/vai nekustamā īpašuma/darbības ierosinātāja konkrēto projektu ietvaros, kas šos vides aspektus ņem vērā un negatīvu ietekmi nepieļauj.

4. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

- 4.1. Programmai, kurai nav noteikti konkrēti projekti un aktivitātes, ir apgrūtināta kvalitatīva un detalizēta Programmas ietekmes novērtējuma veikšana. Vērtējot iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi un iespējas tās samazināt, tiek pieņemts, ka, īstenojot attīstības plānošanas dokumentā iekļautos pasākumus, tiks ievēroti vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktās prasības.
- 4.2. Vides pārskatā ir identificēti pasākumi, kuru īstenošanas rezultātā varētu rasties negatīva ietekme, un ir ieteikti priekšlikumi iespējamo ietekmju mazināšanai/novēršanai:
 - 4.2.1. Ar plānošanas dokumenta ieviešanu var palielināties dabas resursu iesaiste tūrismā, tādējādi Vides pārskatā antropogēnās slodzes mazināšanu ieteikts kompensēt ar dabai draudzīgas infrastruktūras izveidi, kā arī sabiedrības informēšanu/izglītošanu par videi draudzīgu dzīvesveidu.
 - 4.2.2. Plānošanas dokumenta īstenošana tiek saistīta arī ar jaunu ceļu izveidi. Tā kā jebkura veida infrastruktūras izbūve atstāj negatīvu efektu, radot atkritumus, izplūdes gāzes, patērējot enerģiju, bieži bojājot tiešā tuvumā esošos biotopus, tad, plānojot infrastruktūras attīstīšanu, jāparedz gan multimodalitāte, gan videi draudzīgākus pārvietošanās veidus, tādējādi samazinot vides piesārņojumu.
 - 4.2.3. Vietējo produktu ražošanas veicināšana var ietekmēt ekosistēmu, jo intensīvākas lauksaimniecības zemes dabas daudzveidības rādītājos nespēj konkurēt ar pļavām, krūmājiem un mežiem. Bagātīgāku dzīvotņu samazināšana atstās būtisku lokālu ietekmi, tomēr šādi saglabāsies mozaīkainava, sniedzot dzīvotni sugām, kas pielāgojušās lauksaimniecības zemēm. Saglabājot balansu starp teritorijām ar visiem šiem biotopiem, tiks saglabāts visaugstākais iespējamais sugu skaits reģionā. Lai mazinātu iespējamu negatīvo ietekmi uz vidi, Programmas īstenošanas laikā būtiski ir piesaistīt kvalificētus speciālistus, kas spējīgi noteikt videi draudzīgāko risinājumu izvēli.
 - 4.2.4. Plānošanas dokumentā plānotajos rīcības virzienu pasākumos ir iekļauti semināri un citu sabiedrisku, izglītojošu pasākumu organizēšana, kas saistīti arī ar vides jautājumu risināšanu. Lai mazinātu iespējamu negatīvo ietekmi uz vidi, Programmas īstenošanas laikā būtiska ir kvalificētu speciālistu piesaiste, kas spējīgi noteikt videi draudzīgāko risinājumu izvēli. Tāpat būtiskas ir reģionā esošo dabas teritoriju uzturētāju zināšanas, apliecinot to viedokļu nozīmīgumu dokumenta īstenošanas laikā.
- 4.3. Birojs secina, ka plānošanas dokumentam ir noteiktas prioritātes, rīcības virzieni un plānotie uzdevumi, bet plānošanas dokumentā netiek noteikti konkrēti projekti, līdz ar to Vides pārskatā ieteiktie priekšlikumi Programmas īstenošanas iespējamo ietekmju mazināšanai attiecībā uz plānotajiem pasākumiem ir atbilstoši Programmā ietvertajai informācijai. Vienlaikus Birojs vērs uzmanību tam, lai arī ar Programmu netiek noteikti konkrēti investīciju projekti, bet nākotnē atbalstāmie projekti var būt saistīti arī ar objektiem, kuriem atbilstoši Novērtējuma likumā noteiktajam jāveic sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz vidi novērtējums, vai ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*) novērtējuma procedūra. Vienlaicīgi pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti ir tiešā veidā pakārtoti plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentiem, līdz ar to Vidzemes plānošanas reģionā esošajām pašvaldībām būtu jāņem vērā turpmākajā teritoriju attīstības plānošanā jau Programmas Vides pārskatā identificētos esošos vides riskus, kā arī Biroja šā atzinuma 2.2. punktā ar apakšpunktiem konstatētos būtiskākos vides aspektus, kuriem īpaši jāpievērš uzmanība, lai nepieļautu vides kvalitātes pasliktināšanos, bet sekmētu esošās situācijas uzlabošanu.

5. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 43. pantu paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritoriju, darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai, un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi *Natura 2000* teritoriju tīklam.

Vidzemes plānošanas reģiona Programma nav izstrādāta ar tādu detalizācijas pakāpi, lai precīzi noteiktu, vai īstenojamās aktivitātes un pasākumi ietver tādas rīcības, kuru rezultātā tieši negatīvi tiktu ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas *Natura 2000*. Tomēr atbilstoši Vides pārskatā norādītajam, piemēram, transporta infrastruktūras jomā vai konkrētu uzņēmējdarbības projektu attīstības gadījumā, ir iespējams, ka tie var ietekmēt *Natura 2000* teritorijas.

Birojs vērs uzmanību tam, ja, ieviešot Programmu, tiks konstatēta negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, pasākumiem, kas šo ietekmi radīs, ir piemērojami kompensējošie pasākumi atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 18. jūlija noteikumu Nr. 594 “*Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasības ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai*” prasībām.

6. Pārrobežu ietekme

Vides pārskata izstrādes laikā nav identificētas iespējamās būtiskas pārrobežu ietekmes, kuras rastos Programmas ieviešanas laikā.

7. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā atzīmēts, ka Programmas Ieviešanas uzraudzības kārtība paredz gatavot regulārus dokumenta ieviešanas uzraudzības ziņojumus, izvērtējot gan vidēja termiņa ietekmi uz sociālekonomiskajiem rādītājiem, gan darbību rezultātu rādītājus. Tā kā Programmā paredzētie pasākumi būs reģionāla mēroga un ar ietekmi ilgstošā laika periodā gan Vides pārskata, gan Programmas monitoringā jāizmanto dati, kas netieši norāda uz vides stāvokļa izmaiņu tendencēm, orientējoties uz starpposmu notikumiem, kā arī fokusējoties uz rezultātiem. Izstrādātājas ieskatā monitoringā iespējams pielietot arī indikatoru modulūsus, piemēram, sociāli-ekonomiskie faktori – slodzes – stāvoklis – ietekme – atbildes pasākumi.

Biroja vērtējumā Vides pārskats jāpapildina ar Programmas īstenošanas vides novērtējumam un tajā izmantojamiem konkrētiem indikatoriem (piemēram, attīrīto notekūdeņu apjomi un atbilstība normatīvo aktu prasībām attiecībā uz attīrīšanu; vēsturiski piesārņotās vietas, kurās veikta sanācija un revitalizācija (skaits); ĪADT apsaimniekošanas plānu un sugu aizsardzības plānu īstenošana u.c.) gan Programmas līmenī, gan, iespējams, arī potenciāli atbalstāmo investīciju projektu līmenī, kur vides aspektu novērtējuma nepieciešamība būtu jāintegrē arī pieteikto projekta plānā.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts Vidzemes plānošanas reģiona tīmekļa vietnē www.vidzeme.lv un Biroja tīmekļa vietnē www.vpvb.gov.lv. Sabiedriskā apspriešana notika laika posmā no 2021. gada 30. augusta līdz 2021. gada 30. septembrim neklātienē formā (attālināti). Videokonference tika organizēta 2021. gada 29. septembrī plkst.10.00 Zoom platformā. Vides pārskata un plānošanas dokumentu projekti, kā arī video

prezentācija tika publicēti Vidzemes plānošanas reģiona interneta vietnē www.vidzeme.lv tīmekļa vietnē.

Vides pārskatā aprakstīta Programmas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas gaita. Vides pārskata sagatavošanas laikā notikušas konsultācijas ar Valsts vides dienestu, Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju. Konsultācijas ar kompetentajām institūcijām tika uzsāktas laicīgi, institūcijām un sabiedrībai tika dota iespēja pilnā mērā izteikt savu viedokli par plānošanas dokumentu un Vides pārskatu. Institūcijām nav būtisku iebildumu par izstrādāto Programmu un Vides pārskatu, un institūcijas ir tos konceptuāli atbalstījušas.

Izvērtētā dokumentācija:

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam un tās Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Aizsargjoslu likums.
2. Likums *“Par ietekmes uz vidi novērtējumu”*.
3. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pants.
4. Ūdens apsaimniekošanas likuma 5. pants.
5. Likuma *“Par piesārņojumu”*.
6. Teritorijas attīstības plānošanas likums.
7. Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 *“Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”*.
8. Ministru kabineta 2002. gada 13. decembra noteikumi Nr. 118 *“Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”*.
9. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 *“Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”* III, IV, V, VI, VII, VIII daļa.
10. Ministru kabineta 2009. gada 3. novembra noteikumi Nr. 1290 *“Noteikumi par gaisa kvalitāti”*.
11. Ministru kabineta 2014. gada 24. janvāra noteikumi Nr. 16 *“Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”*.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās un septītās daļas prasībām Birojs konstatē:

- 1. Programmas Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta detalizācija un veiktā izpēte. Pilnveidojot Vides pārskatu un plānošanas dokumentu, kā arī izstrādājot Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldību attīstības plānošanas dokumentus, ņemams vērā šajā Biroja atzinumā (2.2. punktā ar apakšpunktiem un 7. punktā) un Vides pārskatā norādītais.**
- 2. Lai konstatētu Programmas īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vidzemes plānošanas reģionam vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērs uzmanību, ka Vidzemes plānošanas reģionam atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jāpasagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlētā risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi

ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr.157 28. un 29.punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktore

(paraksts*)

Daiga Avdejanova

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu*

Atzinums nosūtīts:

- Vidzemes plānošanas reģionam, *E.Adresē*.